

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
**Експериментальна психологія та основи науково-психологічних
досліджень**

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”
Спеціальність С4 “Психологія”
Освітня програма “Психологія” (ОС “Бакалавр”)
Факультет гуманітарно-педагогічний
Розробник: завідувач кафедри психології, кандидат психологічних наук,
доцент, Ірина МАРТИНЮК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни “Експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень”

Дисципліна “Експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень” базова серед обов’язкових навчальних дисциплін ОП “Психологія”, важлива для формування дослідницької компетенції майбутніх фахівців. Під час її вивчення студенти пізнають особливості проведення наукових досліджень у психології. Дисципліна забезпечує розуміння сутності експерименту та особливостей його планування; розвиток навичок розробки програми наукового дослідження, у тому числі добору методів його проведення; формування професійного психологічного мислення (здатність до осмислення причинно-наслідкових зв’язків у психічних явищах).

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>(бакалавр)</i>	
Спеціальність	<i>С4 Психологія</i>	
Освітня програма	<i>Психологія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>60 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>120 год.</i>	<i>194 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>6 год.</i>	<i>- год.</i>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни “Експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень” – ознайомлення студентів із

системою принципів, методів та процедур планування, проведення й інтерпретації результатів психологічних експериментів, а також із методологією, методами, стратегією та видами наукових досліджень у психології.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): планування, проведення та інтерпретація результатів психологічних експериментів та наукових досліджень загалом;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики;

ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі;

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності;

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності;

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних;

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій;

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати отримані в ході психодіагностичних та експериментальних досліджень результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики;

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (як україномовних, так і іншомовних).

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, психодіагностичні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, обирати його об'єкт і предмет, скласти програму дослідження, володіти навичками збоур первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержавних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців як рідною, так і іноземною мовою.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд
Модуль 1. Вступ до експериментальної психології. Наукове психологічне дослідження												
Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Становлення і розвиток психології як експериментальної науки	1	9	2	2			5	9	2			7
Тема 2. Стратегії та види наукових досліджень, методи наукового психологічного дослідження	2	8	2	2			4	8		2		6
Тема 3. Експеримент як метод психологічного дослідження	3	8	2	2			4	8	2			6

Тема 4. Неекспериментальні методи психологічного дослідження	4	9	2	2			5	9		2		7
Тема 5. Організаційні методи психологічного дослідження	5	8	2	2			4	8				8
Тема 6. Вимірювання як метод психологічного дослідження	6	9	2	2			5	9				9
Тема 7. Галузеві експерименти в психології	7	9	2	2			5	9				9
Разом за модулем 1		60	14	14			32	60	4	4		52
Модуль 2. <i>Планування та проведення психологічних експериментів, наукових досліджень у психології</i>												
Тема 1. Організація дослідження як наукового проекту. Фази наукових досліджень	4	8	2	2			4	8	2			6
Тема 2. Стратегії та плани експериментального дослідження. Плани істинних експериментів	5	8	2	2			4	8	2			6
Тема 3. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани	6	8	2	2			4	8		2		6
Тема 4. Кореляційне дослідження	7	7	2	2			3	7		2		5
Тема 5. Планування кореляційних досліджень у кросскультурній психології і психогенетиці	8	8	2	2			4	8				8
Тема 6. Дослідницька програма в експерименті	9	7	2	2			3	7				7
Тема 7. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів	10	7	2	2			3	7				7
Тема 8. Представлення результатів експериментів, наукових досліджень	11	7	2	2			3	7				7

Разом за модулем 2		60	16	16			57	60	4	4		52
Усього годин		120	30	30			120	120	8	8		104

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Експериментальна психологія як наука. Становлення і розвиток психології як експериментальної науки	2
2	Стратегії та види наукових досліджень, методи наукового психологічного дослідження	2
3	Експеримент як метод психологічного дослідження	2
4	Неекспериментальні методи психологічного дослідження	2
5	Організаційні методи психологічного дослідження	2
6	Вимірювання як метод психологічного дослідження	2
7	Галузеві експерименти в психології	2
8	Організація дослідження як наукового проекту. Фази наукових досліджень	2
9	Стратегії та плани експериментального дослідження. Плани істинних експериментів	2
10	Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани	2
11	Кореляційне дослідження	2
12	Планування кореляційних досліджень у кросскультурній психології і психогенетиці	2
13	Дослідницька програма в експерименті	2
14	Аналіз та інтерпретація результатів експериментів	2
15	Представлення результатів експериментів, наукових досліджень	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Експериментальна взаємодія	2
2	Система методів психологічного дослідження. Моделювання власного психологічного дослідження	2
3	Аналіз експерименту як методу власного психологічного дослідження	2
4	Підбір неекспериментальних методів психологічного дослідження	2
5	Організація власного психологічного дослідження	2
6	Аналіз шкал вимірювання у психологічних дослідженнях	2
7	Приклади експериментів у різних галузях психології	2
8	Розробка власного дослідницького проекту	2

9	Розробка стратегії та підбір плану істинного експерименту для власного дослідження	2
10	Аналіз доекспериментальних та квазіекспериментальних планів наукового дослідження	2
11	Планування кореляційного дослідження	2
12	Планування власного кросскультурного кореляційного дослідження	2
13	Розробка дослідницької програми власного експериментального дослідження	2
14	Кількісний та якісний аналіз результатів експериментального дослідження	2
15	Наочно-графічне представлення результатів власного експериментального дослідження, формулювання висновків	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опис проведених експериментів у психологічній науці за заданим зразком	5
2	Опис застосованого моделювання у психологічному дослідженні за заданим зразком	4
3	Порівняння різних видів експерименту. Опис сутності експериментального навчання та оперативного експерименту	4
4	Характеристика архівного методу психологічного дослідження. Приклади ситуацій застосування архівного методу в психологічному дослідженні	5
5	Визначення основних організаційних методів психологічного дослідження. Приклади застосування організаційних методів у сучасних дослідженнях із психології	4
6	Порівняння вимірювальних шкал. Сутнісіть шкальних перетворень та приклади їх здійснення	5
7	Аналіз експериментальних досліджень у різних галузях сучасної вітчизняної психології. Спільне та відмінне в експериментах різних галузей психології	5
8	Доповідь на одну з тем: «Загальна характеристика процесів наукового дослідження», «Формулювання теми наукового дослідження», «Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета наукового дослідження», «Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень», «Пошук інформації у процесі наукової роботи», «Електронний пошук наукової інформації»	4
9	Порівняння видів експериментальних планів	4

10	Аналіз видів експериментальних планів у сучасних дослідженнях із психології	4
11	Аналіз факторних планів експериментальних досліджень	3
12	Приклади різних видів інтерпретації кореляційного зв'язку між двома змінними. Методи математичної обробки результатів у різних типах кореляційного дослідження	4
13	Приклад кросскультурного дослідження з етнопсихології. Приклад психогенетичного дослідження	3
14	Деонтологічний аналіз наукового дослідження. Використання ІІІ під час проведення наукового дослідження	3
15	Вимоги до виступу з представлення результатів наукового дослідження. Пам'ятку для молодих дослідників щодо охорони інтелектуальної власності та використання результатів інтелектуальної діяльності	3

2. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт, завдань самостійної роботи;
- самооцінювання.

3. Методи навчання:

- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

4. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного “Положення про екзамен та заліки у НУБіП України”.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Вступ до експериментальної психології. Наукове психологічне дослідження		
Лекція 1. Експериментальна психологія як наука. Становлення і розвиток психології як експериментальної науки	Розуміння предметної сфери експериментальної психології. Знання специфіки побудови взаємодії із досліджуваними під час проведення психологічного дослідження.	-
Практична робота 1. Експериментальна взаємодія		5
Самостійна робота 1. Опис проведених експериментів у психологічній науці за заданим зразком		5
Лекція 2. Стратегії та види наукових досліджень, методи наукового психологічного дослідження	Знання сутності та видів дослідницьких стратегій, що використовуються у наукових дослідженнях із психології. Розуміння типів наукових досліджень, сутності колективної та індивідуальної наукової діяльності. Уміння добирати методи для наукового дослідження.	-
Практична робота 2. Система методів психологічного дослідження. Моделювання власного психологічного дослідження		5
Самостійна робота 2. Опис застосованого моделювання у психологічному дослідженні за заданим зразком		5
Лекція 3. Експеримент як метод психологічного дослідження	Розуміння сутності психологічного експерименту. Здатність визначати залежну і незалежну змінну в експериментальному дослідженні. Розуміння умов виявлення наукових фактів та сутності артефактів у наукових дослідженнях. Уміння дбати про валідність експерименту.	-
Практична робота 3. Аналіз експерименту як методу власного психологічного дослідження		5
Самостійна робота 3. Порівняння різних видів експерименту. Опис сутності експериментального навчання та оперативного експерименту		5
Лекція 4. Неекспериментальні методи психологічного дослідження	Знання особливостей різних неекспериментальних методів психологічного дослідження. Уміння добирати неекспериментальні методи для проведення наукового дослідження.	-
Практична робота 4. Підбір неекспериментальних методів психологічного дослідження		5
Самостійна робота 4. Характеристика архівного методу психологічного дослідження. Приклади ситуацій застосування архівного методу в психологічному дослідженні		5

Лекція 5. Організаційні методи психологічного дослідження		-
Практична робота 5. Організація власного психологічного дослідження	Розуміння значення правильного підбору організаційного методу дослідження.	5
Самостійна робота 5. Визначення основних організаційних методів психологічного дослідження. Приклади застосування організаційних методів у сучасних дослідженнях із психології	Здатність добирати організаційні методи для власних наукових досліджень.	5
Лекція 6. Вимірювання як метод психологічного дослідження		-
Практична робота 6. Аналіз шкал вимірювання у психологічних дослідженнях	Розуміння специфіки вимірювань у психології. Знання сутності вимірювальних шкал. Здатність здійснювати вимірювання та обробку їх результатів.	5
Самостійна робота 6. Порівняння вимірювальних шкал. Сутнісіть шкальних перетворень та приклади їх здійснення		5
Лекція 7. Галузеві експерименти в психології		-
Практична робота 7. Приклади експериментів у різних галузях психології	Розуміння предметної сфери галузевих експериментів у психології. Здатність визначати проблематику	5
Самостійна робота 7. Аналіз експериментальних досліджень у різних галузях сучасної вітчизняної психології. Спільне та відмінне в експериментах різних галузей психології	експериментального дослідження у різних галузях психології.	5
Модульна контрольна робота 1.	Узагальнення набутих знань та умінь.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Психічні процеси та стани		
Лекція 1. Організація дослідження як наукового проекту. Фази наукових досліджень		-
Практична робота 1. Розробка власного дослідницького проекту	Розуміння структури наукового дослідження у психології.	5
Самостійна робота 1. Доповідь на одну з тем: «Загальна характеристика процесів наукового дослідження», «Формулювання теми наукового дослідження», «Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета наукового дослідження», «Виконання	Уміння проектувати наукове дослідження. Розуміння технології наукового дослідження у психології.	5

теоретичних і прикладних наукових досліджень», «Пошук інформації у процесі наукової роботи», «Електронний пошук наукової інформації»		
Лекція 2. Стратегії та плани експериментального дослідження. Плани істинних експериментів	Розуміння значення правильного вибору стратегії наукового дослідження. Знання різних стратегій наукового дослідження. Уміння розробляти стратегію та планувати істинні експерименти у психології.	-
Практична робота 2. Розробка стратегії та підбір плану істинного експерименту для власного дослідження		5
Самостійна робота 2. Порівняння видів експериментальних планів		5
Лекція 3. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани	Знання особливостей різних видів доекспериментальних та квазіекспериментальних планів наукових досліджень. Уміння добирати такі плани для власних досліджень. Розуміння специфіки їх застосування. Розуміння сутності факторних планів експериментального дослідження.	-
Практична робота 3. Аналіз доекспериментальних та квазіекспериментальних планів наукового дослідження		5
Самостійна робота 3. Аналіз видів експериментальних планів у сучасних дослідженнях із психології		5
Лекція 4. Кореляційне дослідження	Розуміння можливостей кореляційних досліджень. Здатність до планування, проведення та інтерпретації результатів кореляційного дослідження.	-
Практична робота 4. Планування кореляційного дослідження		5
Самостійна робота 4. Аналіз факторних планів експериментальних досліджень		5
Лекція 5. Планування кореляційних досліджень у кросскультурній психології і психогенетиці	Розуміння специфіки та значення кросскультурних та психогенетичних досліджень у психології. Знання методів та планів таких досліджень. Уміння розробляти кросскультурні та психогенетичні дослідження.	-
Практична робота 5. Планування власного кросскультурного кореляційного дослідження		5
Самостійна робота 5. Приклади різних видів інтерпретації кореляційного зв'язку між двома змінними. Методи математичної обробки результатів у різних типах кореляційного дослідження		5
Лекція 6. Дослідницька програма в експерименті	Розуміння сутності та складових дослідницької програми. Уміння розробляти дослідницьку програму для власного дослідження.	-
Практична робота 6. Розробка дослідницької програми власного експериментального дослідження		5

Самостійна робота 6. Приклад кросскультурного дослідження з етнопсихології. Приклад психогенетичного дослідження		5
Лекція 7. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів	Розуміння сутності кількісного та якісного аналізу результатів наукового дослідження у психології. Уміння здійснювати кількісний та якісний аналіз результатів наукового дослідження у психології. Уміння здійснювати наочно-графічне подання результатів наукового дослідження. Уміння формулювати висновки з наукового дослідження.	-
Практична робота 7. Кількісний та якісний аналіз результатів експериментального дослідження		3
Самостійна робота 7. Деонтологічний аналіз наукового дослідження. Використання ШІ під час проведення наукового дослідження		2
Лекція 8. Представлення результатів експериментів, наукових досліджень	Розуміння специфіки наукового стилю. Знання структури наукового звіту. Уміння представляти результати наукового дослідження.	-
Практична робота 8. Наочно-графічне представлення результатів власного експериментального дослідження, формулювання висновків		2
Самостійна робота 8. Вимоги до виступу з представлення результатів наукового дослідження. Пам'ятка для молодих дослідників щодо охорони інтелектуальної власності та використання результатів інтелектуальної діяльності		3
Модульна контрольна робота 2.	Узагальнення набутих знань та умінь.	
Всього за модулем 2		100
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене за умови погодження з деканатом. Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів студентів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю студента залишається вчасне надання таких документів.
Політика щодо академічної доброчесності	Вступаючи на цей курс, студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Ви повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порухення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2466>).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бушуєва Т. В. Основи наукових психологічних досліджень: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М.: 2017. 244 с.

2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 402 с.
4. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
5. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 360 с.
6. Малхазов О. Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.

Допоміжні

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
2. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
3. Столяренко О., Куриця А. Технологія психологічних досліджень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 162 с.
4. Barry H. Kantowitz, Henry L. Roediger III, David G. Elmes. Experimental Psychology. Ninth edition. Belmont: Wadsworth, 2009. 576 p.

Інформаційні ресурси

1. Великі соціальні експерименти.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mMO2y948ivk&t=25s> (дата звернення: 19.03.2025 р.).
2. Експеримент Мухіної. Маніпуляції над свідомістю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7kURazCDa4I> (дата звернення: 19.03.2025 р.).
3. Підкорення авторитету Стенлі Мілгрема. Експеримент у психології. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sr_p-nhHbE0 (дата звернення: 19.03.2025 р.).
4. 10 психологічних експериментів.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a1bWT17A9ro> (дата звернення: 19.03.2025 р.).
5. Автореферати дисертацій.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD (дата звернення: 19.03.2025 р.).